៥. ភាពចំរុះផ្សេងគ្នាវប្បធម៌ចំរុះគ្នា ភាសាផ្សេងៗនៅក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គ

វិហាមូននៅខេត្តវ៉ាត់ឆាប្ជូរីភាគខាងលិចប្រទេសថៃ (ខែកញ្ញាឆ្នាំ២០១២)

ភាសាសរុបទាំងអស់មាន៣៩៨ភាសាត្រូវបាននិយាយក្នុងប្រទេសមេគង្គទាំង៥ (ភូមាឡាវថៃកម្ពុជាវៀតណាម)[1]។ចំនួននេះស្មើនឹង៥.៨% នៃចំនួនភាសាសរុប៦,៩០៩ដែលបានចុះបញ្ជីរាយឈ្មោះភាសាពិភពលោកEthnologue។ម្យ៉ាងទៀតចំនួនអ្នកនិយាយភាសាក្នុងប្រទេសទាំង៥នេះគឺមាន៣.២%នៃពិភពលោក ដូច្នេះមានន័យថា៣.២%នៃអ្នកនិយាយភាសា៥.៨%នៃភាសាទាំងអស់ក្នុងពិភពលោក។វាធ្លាក់ចុះទាបនៃតំបន់ប៉ាស៊ីហ្វិក (០.១% នៃអ្នកនិយាយភាសា១៨.១%នៃភាសា) ហើយតំបន់ទ្វីបអាមេរិកខាងជើងនិងខាងត្បូង (០.៨%នៃអ្នកនិយាយភាសា១៤.៤%នៃភាសា) ប៉ុន្តែបើប្រៀបធៀបជាមួយអឺរ៉ុប (២៦.១%នៃអ្នកនិយាយភាសា៣.៤%នៃភាសា) ឬអាស៊ីទាំងមូល (៦០.៨%នៃអ្នកនិយាយភាសា៣៣.៦%ភាសា) វាអាចនិយាយបានថាមានភាសាផ្សេងៗចំរុះបែបយ៉ាងក្នុងចំណោមចំនួនប្រជាជនក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គ[2]។

ប្រទេស	# អ្នកនិយាយ ភាសា	# ភាសា	ភាសាមានអ្នកនិយាយតិចជាង ១០,០០០នាក់	ឧទាហរណ៍
កម្ពុជា	១៣,៥១១,៩៧០	២៣	១២	ព្រៅ,សំរែ,ស្អូច
ឡាវ	៥,៣៤៩,៨៩៤	៨៤	៤៧	អាហ៊ី,អារ៉ែម,ឆុត
ភូមា	៤៧,៣១៩,៨០០	១១១	៣៥	អានុ,តាវឆិន,ហ្គួន
ថៃ	៥១,៦៦៨,៩៩៧	៧៤	២៨	ប៊ីសុ,ឆុង,ផ្លង់
វៀតណាម	៧៥,៦៥០,០៩៩	១០៦	៤២	អារ៉ែម,ឆុត,អន
សរុប (៥ប្រទេស)	១៩៣,៥០០,៧៦០	៣៩៨	១៦៤	
ពិភពលោកសរុប	៥,៩៥៩,៥១១,៧១៧	៦,៩០៩	៣,៥២៤	
ភាគរយ	៣.២%	៥.៨%		

[1]យោងតាមចំនួនបានផ្តល់ក្នុងបញ្ជីរាយឈ្មោះភាសាក្នុងពិភពលោកEthnologue (Lewis 2009)

[2]ក្នុងទ្វីបអាហ្វ្រិក១២.២%នៃអ្នកនិយាយភាសា ប្រើប្រាស់៣០.៥%នៃភាសាក្នុងពិភពលោក

ភាសានៅក្នុងប្រទេសទាំង៥ក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គ

ក្នុងចំណោម៣៩៨ភាសាចំនួនភាសា១៦៤ (៤១.២%) មានអ្នកនិយាយតិចជាង១០ពាន់នាក់[3]។ខណៈការរស់រាននៃភាសាមិនមែនត្រូវបានសំរេចដោយចំនួនអ្នកនិយាយទាំងស្រុងទេ(NettleនិងRomaine២០០០) បន្ទាប់ពីធ្វើការគណនាចេញពីការពិនិត្យប្រៀបធៀប(Crystal២០០០) ប៉ាន់ប្រមាណថា៥០%នៃភាសានឹងបាត់បង់ក្នុងពេល១០០ឆ្នាំខាងមុខនិងភាគរយនៃភាសាក្នុងពិភពលោកដែលមានអ្នកនិយាយតិចជាង១០ពាន់នាក់គឺមានចំនួនពិតប្រាកដ៥១.០% (៣,៥២៤ភាសា)។ដូច្នេះវាមានជំរើសខ្ពស់ដែលថាមាន១៦៤ភាសាត្រូវបាននិយាយដោយជនជាតិដើមភាគតិចនិងជនជាតិភាគតិចនៅក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គហើយនឹងបាត់បង់ក្នុងកំលុងសតវត្សរ៍ទី២១។ការគណនាការបាត់បង់គឺ១ឬ២ភាសាជារៀងរាល់ឆ្នាំក្នុងប្រទេសទាំង៥តាមបណ្ដោយទន្លេមេគង្គ។ភាសាបានបន្តបាត់បង់និងវិវឌ្ឍតាមរយៈប្រវត្តិសាស្រ្តមនុស្សជាតិប៉ុន្តែ អត្រានៃការរលត់សាបសូន្យបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងក្នុងរយៈពេលជាង៥០០ឆ្នាំកន្លងហើយនេះជាការគួរបារម្ភ (NettleនិងRomaine ២០០០)។

តើអ្វីជាការគំរាមកំហែងដល់ភាសាភាគតិច?

កត្តាគំរាមកំហែងដល់ភាសាភាគតិចដ៏ធំបំផុតក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គគឺកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃភាសាធំៗដូចជាភាសាជាតិនិងភាសាផ្លូវការនានា។ពិសេសការអប់រំសាធារណៈលើកទឹកចិត្តឬសូម្បីតែតម្រូវប្រើប្រាស់និងទទួលយកភាសាធំៗ។ខណៈកុមារនៃក្រុមជនជាតិភាគតិចត្រូវការរៀនភាសាជាតិនិងភាសាផ្លូវការហើយពួកគេមានសិទ្ធិធ្វើដូច្នោះវាជាបញ្ហាដែលគ្រូបង្រៀននិងឪពុកម្ដាយត្រូវបើកចំហរឬបើកចំហរដោយព្យាយាមរាំងខ្ទប់ឲ្យប្រើប្រាស់ភាសាភាគតិចទាំងនោះ។នេះនាំឲ្យកុមារមានសំណួរអំពីតម្លៃនៃដើមកំណើតនិងការអប់រំរបស់ពួកគេ។ជាលទ្ធផលភាសាភាគតិចមិនត្រូវបានយកមកប្រើនៅក្នុងសាលារៀនហើយសូម្បីតែនៅតាមផ្ទះដូច្នេះភាសាមិនត្រូវបាន

ស្ត្រីជនជាតិខមុក្នុងស្រុកប៉ាក់បេង, ខេត្តឧត្តមសៃនៅភាគខាងត្បូងប្រទេសឡាវ

---

[3]Nettle (1999) រាយការណ៍ថា ភាគរយនៃភាសាទាំងអស់ មានអ្នកនិយាយតិចជាង១០,០០០នាក់ ត្រូវជា៩២.៨% ក្នុងតំបន់អូស្ត្រាលី /អូសេអានី ៧៦.៥%ក្នុងអាមេរិកខាងត្បូង ៧៧.៨%ក្នុងអាមេរិកខាងជើង ៣៦.៤%ក្នុងអាមេរិកកណ្ដាល ៣២.៦%ក្នុងអាហ្វ្រិក និង ៣០.២%ក្នុងអឺរ៉ុប ។ ទូទាំងសាកលជាមធ្យមគឺ ៥៩.៤% និងជាមធ្យមក្នុងអាស៊ីគឺ៥២.៨% ។

ចែកចាយដល់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ។លើសពីនោះទៀតភាសាធំៗបានពង្រីកនិងមានឥទ្ធិពលតាមរយៈទូរទស្សន៍វិទ្យុកាសែតនិងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយធំផ្សេងៗក៏ដូចជាវប្បធ៌មប្រជាប្រិយក្នុងខ្សែភាពយន្តនិងចំរៀង។បន្ថែមជាងនេះទៀតភាសាអង់គ្លេសដើរតួរជាភាសា«អន្តរជាតិ»សំរាប់ការទំនាក់ទំនងក្នុងតំបន់ទន្លេមេគង្គជាមួយការបញ្ចូលប្រទេសអាស៊ានដែលនឹងមកដល់ក្នុងឆ្នាំ២០១៥ជាការជំរុញឱកាសបាត់បង់ការឲ្យតម្លៃភាសាភាគតិចថែមទៀត។

ជម្លោះនិងសង្គ្រាមស៊ីវិលគ្រោះធម្មជាតិរោគរាតត្បាតនិង (ការបង្ខំ)ផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅដោយសារគំរោងអភិវឌ្ឍធំៗដូចជាការសាងសង់ទំនប់គឺជាការគំរាមកំហែងដល់ភាពរស់រានរបស់ភាសាភាគតិចផងដែរ។អ្នកនិយាយភាសាមងជាជនជាតិដើមភាគតិចរស់នៅក្នុងភាគខាងត្បូងប្រទេសភូមានិងថៃបានរងគ្រោះរញ្ជួយផែនដីនិងស៊ូណាមិយ៉ាងខ្លាំងក្នុងខែធ្នូឆ្នាំ២០០៤។ពីមុននោះពួកគេមានស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមអន់ថយរួចទៅហើយប៉ុន្តែអ្នកនិយាយភាសាមងជាពិសេសអ្នករស់នៅតាមឆ្នេរសមុទ្រពួកគេបានបាត់បង់ទូកនិងផ្ទះទៅតាមស៊ូណាមិដែលគឺជាការប្រឈមជាមួយវិបត្តិ (Skehan២០១២) ។ភូមិដែលមានអ្នកនិយាយភាសាអ៊ូគុងជាភាសាមានដើមកំណើតពីភាសាស៊ីណូ-ទីបេរស់នៅក្នុងតំបន់ខាងលិចប្រទេសថៃត្រូវបានអាជ្ញាធរ អគ្គិសនីថៃបង្ខំឲ្យរើលំនៅឋានដើម្បីសាងសង់ទំនប់។ជាលទ្ធផលការរួបរួមនៅក្នុងសហគមន៍មានភាពទន់ខ្សោយបង្កើនជាឧបសគ្គក្នុងការថែរក្សាភាសានិងអត្តសញ្ញាណថែមទៀត (Bradley១៩៨៩)។

ស្ត្រីជនជាតិយ៉ាហឿនតាមតំបន់តន្លេសេកុង ភាគខាងត្បូងប្រទេសឡាវ

ភាសារបស់ជនជាតិដើមភាគតិចនិងជនជាតិភាគតិចបានបំពេញគតិបណ្ឌិតនិងចំណេះដឹងប្រមូលផ្តុំតាមរយៈរបៀបរស់នៅជាប្រពៃណីនិងការរស់នៅបែបធម្មជាតិ។មានអ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះបាននិយាយថាមនុស្សកើតមកជាមួយភាសានិងវប្បធ៌ម(McCarty, Skutnabb-KangasនិងMagga២០០៧) ។

ឯកសារយោង:

Bradley, David. 1989. The Disappearance of the Ugong in Thailand. In Nancy Dorian (ed.) *Investigating Obsolescence: Studies in Language Contraction and Death.* Cambridge, UK: Cambridge University Press 33-40.

Crystal, David. 2000. *Language Death*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Lewis, M. Paul (ed.) 2009. *Ethnologue: Languages of the World, 16th Edition*. Dallas, Texas: SIL International.

http://www.ethnologue.com/
McCarty, Teresa L., Tove Skutnabb-Kangas, and Ole Henrik Magga. 2007. Education for Speakers of Endangered Languages. In *Handbook of Educational Linguistics*.Oxford, UK: Oxford University Press 297-311.
Nettle, Daniel. 1999. *Linguistic Diversity*. Oxford, UK: Oxford University Press.
Nettle, Daniel, and Suzanne Romaine. 2000. *Vanishing Voices: The Extinction of the World's Languages.* Oxford: UK, Oxford University Press.
Skehan, Craig. 2012. Time Running out for Moken Way of Life. *Bangkok Post* May 13, 2012. http://www.bangkokpost.com/news/investigation/293059/time-running-out-for-moken-way-of-life

ឱយទុហ្សិយូគិ